

SEXUELLA ÖVERGREPP OCH TRAKASSERIER

Vägledning i att förebygga och hantera när det händer.

Det handlar såväl om
klokhhet och gott omdöme
som om människosyn och
god teologi.

EN PRIORITERAD FRÅGA

Att förebygga sexuella övergrepp är en prioriterad fråga för Svenska kyrkan. Sexuella övergrepp är aldrig acceptabla, oavsett var och när de sker.

Vid minsta misstanke om att en person i Svenska kyrkans uppdrag har medverkat till en sådan handling behöver man ha beredskap att professionellt möta en sådan situation.

I denna folder finner du utdrag ur Svenska kyrkans riktlinjer för att förebygga och bemöta sexuella övergrepp som begås av företrädare för Svenska kyrkan. Du hittar också en presentation av de två kontaktpersoner som biskopen utsett för att vara till stöd och hjälp för den utsatta. Här kan du också läsa om vilken domkapitlets roll är och hur stiftets egen Codex ethicus är vägledande i arbetet.

VAD ÄR SEXUELLA ÖVERGREPP?

Sexuella övergrepp är ett samlingsbegrepp som omfattar allt från sexuella trakasserier av olika slag till våldtäkt. Det gäller såväl brottsliga handlingar som moraliskt klandervärdiga handlingar.

I begreppet inryms inte enbart sexuella handlingar. Även kommentarer, antydningar och anspelningar av sexuell natur mot en annans vilja räknas som övergrepp.

Det rymmer alltså ett spektrum av handlingar och upplevelser, men i allmänhet med en och samma grundförutsättning – en person utsätts mot sin vilja för något av en annan person. Det kan vara allt från kommentarer, antydningar och anspelningar av sexuell natur till sexuella handlingar.

Sammanfattningsvis kan man säga att sexuella övergrepp är varje slag av ovälkommet sexuellt uppträdande i ord eller handling. Ett nyckelord är alltså *ovälkommet*.

GRUNDLÄGGANDE FÖRHÅLLNINGSSÄTT

Sexuella övergrepp strider mot god allmänmänsklig etik och utgör en kränkning av människans värde. När övergrepp begås av kyrkliga medarbetare strider det mot den kristna etikens signum, kärleken, och vad som kännetecknar kyrkans uppdrag.

För den som är vigd till tjänst är det också ett brott mot vigningslöftena. Sådana ärenden ska inte hanteras som en självärdsfråga, utan handläggas som personalärende från arbetsgivarens sida och som tillsynsärende från domkapitlets sida när det gäller präster och diakoner.

Därför måste kyrkan...

... ta problemet på allvar

Sexuella övergrepp förekommer också i kyrkliga sammanhang. Det är viktigt att detta erkänns som ett allvarligt problem för kyrkan, oavsett om antalet ärenden är många eller få. De människor som har sådana erfarenheter måste bli trodda och tagna på allvar.

... vara den svagastes försvarare

I sin handläggning av dessa ärenden ska kyrkan ställa sig på den utsattas sida och inta positionen som den svagastes försvarare. Motiveringen till detta vilar på både allmänmänskliga och teologiska överväganden. Samtidigt förutsätts att förövaren blir sakligt och rättvist behandlad.

... visa respekt för lagstiftningen

Gällande bestämmelser i lag och avtal får inte försvagas eller åsidosättas med hänvisning till evangeliet. I ärenden som är anmälda eller kommer att anmälas till polisen är det viktigt att kyrkliga medarbetare samarbetar om alla förhållanden som rör saken och att utredningsarbetet överläts åt de rättsvårdande myndigheterna, polisen och/eller socialtjänsten.

... vara en trygg plats

För att kunna vara en trygg mötesplats för såväl medarbetare som besökare måste kyrkan besluta om åtgärder för handläggningen av dessa frågor och skapa ett klimat där utsatta får mod att ta upp sin sak. Vid misstanke om brott ska händelsen anmälas till rättsvårdande myndigheter. Handläggningen ska ske med vishet och sunt förnuft.

... vara ansvarig för kompetent handläggning

Kyrkan som arbetsgivare måste satsa tid och pengar på att bygga upp kompetens för att kunna möta problemet på ett så adekvat sätt som möjligt.

Med kompetens menas i detta sammanhang först och främst insikt i övergreppsproblematiken och juridisk kunskap. Genom utbildning och fortbildning höjs den teoretiska kunskapsnivån hos kyrkans medarbetare. Genom handledning och reflektion integreras kunskap med erfarenhet till fördjupad insikt och självkännedom. Sådant förebyggande och kompetenshöjande arbete bör fortgå över tid och omfatta både anställda och ideellt engagerade personer som möter människor i utsatta och sårbara livssituationer.

Kyrkan måste så långt det är möjligt ta ansvar för att förövaren hindras att fortsätta övergreppen. Det handlar både om aktiva åtgärder av arbetsrättslig art och om tillsyn.

TILLIT OCH MAKT

En viktig aspekt att notera är frågan om beroende och makt. I relationen mellan en arbetsledare och en medarbetare finns naturligt ett beroendeförhållande. På samma sätt är den som söker sig till kyrkans verksamhet i någon mån beroende av den anställda i församlingen.

Att utnyttja ett sådant beroendeförhållande för sina egna behov är att visa att man inte kan leva upp till det förtroende man fått.

En handling som definieras som sexuellt övergrepp kan också ha startat i något som de inblandade trodde var ömsesidigt. Längtan efter tröst, trygghet och ömhet kan leda längre än man från början trott. Det som är avgörande i sådana situationer är att den person som möter människor i sin tjänsteutövning agerar professionellt, vet var gränsen går och själv tar ansvar för det.

NÄR ÖVERGREPP SKER – VAD GÖR VI DÅ?

För varje stift finns två kontaktpersoner som är utsedda av biskopen. Deras roll är att vara till stöd och hjälp för den utsatta. Det kan förutom samtalsstöd exempelvis handla om hjälp med polisanmälan eller anmälan till domkapitlet. Det kan också handla om att förmedla kontakt med andra organisationer som arbetar med liknade frågor.

KONTAKTPERSONER FÖR UTSATTA

Ändring 2018:

Kontaktpersoner i Strängnäs stift är Patrik Skantze som är präst och Åsa Svanbäck som är diakon.

Patrik Skantze
telefon 0730-949282
patrik.skantze@svenskakyrkan.se

Åsa Svanbäck
telefon 019-15 46 36
asa.svanback@svenskakyrkan.se

HANDLINGSPLAN

Så här kan rutinerna på arbetsplatsen se ut om någon i ett kyrkligt sammanhang blivit utsatt för sexuell kränkning av en anställd eller idéell medarbetare.

1. Polisanmäl händelsen vid misstanke om brott.
2. Se till att förövaren fräntas sina arbetsuppgifter.
3. Uppmuntra den utsatta att ta kontakt med en av stiftets kontaktpersoner.
4. Erbjud den utsatta samtalsstöd.
5. Informera och ge stöd till berörda i sammanhanget med samtal och handledning.
6. Vid fällande dom eller om omständigheterna så kräver, lös arbetstagarren från anställningen.

DOMKAPITLET'S ROLL

Om förövaren är präst eller diakon bör vederbörande anmälas till domkapitlet, vars roll då är att utreda den påstådda händelsen i relation till kyrkoordningens regler och vigningningslöftena.

I stiftets Codex ethicus uttolkas löftena utifrån det särskilda ansvar som präster och diakoner har. De som står i vigningstjänsten har ett särskilt ansvar att vara förebilder och leva som Kristi tjänare. Tro, lära och liv ska vara ett. En diakon eller präst ska aldrig använda sina kontakter med människor för att uppnå egna fördelar eller skapa felaktiga beroendeförhållanden av sexuell art. I mötet med andra människor har diakoner och präster ett särskilt ansvar att vara medvetna om var gränserna går.

BARN OCH UNGA I FRÄMSTA RUMMET

I kristen tro intar barnen en särställning och de behöver därför särskilt uppmärksammas i Svenska kyrkans verksamhet.

Som barn och ung måste man få känna sig trygg och man ska inte

- ställas inför tvingande grupptryck eller kränkande situationer
- utsättas för integritetskränkande, förnedrande lekar eller lekar med sexuella undertoner (exempelvis att sitta i varandras knä, eller där syftet med en lek är att klä av sig)
- behöva höra sexualiserat språk och förnedrande kommentarer.
- behöva delta i lekar och undervisningsexempel där någon känner sig utanför på grund av kön, föräldrarnas eller den egna sexuella läggningen.

Läs mer i dokumentet ”Etiskt förhållningssätt vid konfirmandarbete i Strängnäs stift” som du hittar på intranätet:

internwww.svenskakyrkan.se/strangnasstift/ungdom-konfirmand

DE SOCIALA MEDIERNA

De sociala medierna innebär stora möjligheter för kommunikation och kontaktskapande. Tyvärr ser vi att dessa medier också har gett ”möjligheter” för sexuella övergrepp, kränkningar och mobbing. Här behövs kunskap och medvetenhet bland kyrkans medarbetare när det gäller användning av sociala medier och internet. Speciellt är detta viktigt i barn- och ungdomsverksamheten.

NU NÄR VI VET ATT DETTA SKER...

Den viktigaste insikten när det gäller förebyggande arbete är att veta att det sker sexuella övergrepp också i kyrkliga miljöer. De som vet att det förekommer är ofta beredda att tänka genom den kyrkliga verksamheten utifrån denna insikt.

Att bryta tystnaden om sexuella övergrepp i kyrkliga sammanhang och tala sant om livet är av största vikt för Svenska kyrkans trovärdighet. I Svenska kyrkan råder nolltolerans vad det gäller sexuella kränkningar av alla slag.

Har du frågor kring denna folder eller vill samråda, kontakta **Kajsa Flygt Jonsson**, personalkonsulent Strängnäs stift
telefon 0152-234 30
kajsa.flygt.jonsson@svenskakyrkan.se

Lotta Novosel, stiftsjurist Strängnäs stift
telefon 0152-234 25
lotta.novosel@svenskakyrkan.se

Svenska kyrkans riktlinjer "Vad gör vi nu? Bemötande och förebyggande av sexuella övergrepp" kan beställas från Informationsservice, telefon 018-16 97 07, info@svenskakyrkan.se

Strängnäs stift
Box 84
645 22 Strängnäs
Tel 0152-234 00

strangnas.stift@svenskakyrkan.se

Svenska kyrkan
STRÄNGNÄS STIFT